

การศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษา

นายสุจิต บัวพิมพ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๐

ISBN. 974 - 567 - 417 - 6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015685

A STUDY OF FOLKLORE IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Mr. Sujarit Boapim

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษา
โดย นายสุจริต บัวพิมพ์
ภาควิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโท

[Signature]คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature]ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ คูปรักข์)

[Signature]กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

[Signature]กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษา
ชื่อนิสิต	นายสุจริท บัวพิมพ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดร. พรชูลี อาชาวำรุง
ภาควิชา	อุดมศึกษา
ปีการศึกษา	๒๕๒๔

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักสูตรและสารวจรายวิชาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในเอกสารหลักสูตร ของสถาบันอุดมศึกษา
๒. เพื่อเปรียบเทียบจำนวนรายวิชาและหน่วยกิตของวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ในส่วนที่เป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเอก
๓. เพื่อสำรวจการ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านและความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษา ทอการ เรียนการสอนและการ จัดกิจกรรมทาง คำนวัฒนธรรมพื้นบ้านในสถาบันอุดมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงบรรยาย โดยใช้แหล่งข้อมูลจากเอกสารหลักสูตร และการ ทอบแบบสอบถามของนิสิตนักศึกษา ปีสุดท้ายในปีการศึกษา ๒๕๒๔ จากสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับ

- ๑๑ สถาบัน ข้อมูล ๓,๓๔๔ คน แบบสอบถามประกอบด้วย ๒ ตอน ได้แก่
 ๑. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมทาง คำนวัฒนธรรมพื้นบ้าน
 ๒. ความคิดเห็นต่อการ เรียนการสอนและการ จัดกิจกรรมทาง คำนวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ผลการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนทางสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จะมีรายวิชาพื้นฐาน ทางวัฒนธรรมมากกว่า สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนทางสายวิทยาศาสตร์อย่างเห็นได้ชัดเจน ส่วน ผลการ เปรียบเทียบระหว่างสถาบันในเรื่องรายวิชาเอกนั้นพบความแตกต่างกันอย่างมากกล่าวคือ สถาบันที่สอนทางสายวิทยาศาสตร์ เพียงค่านเดียว ไม่มีวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ส่วนสถาบันที่เปิดสอนทางสายสังคมศาสตร์ เพียงด้านเดียวจะมีวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านมาก และสถาบันที่เปิดสอนทั้งสองสายในสถาบันเดียวกัน คณะที่เกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ มีวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านและมีเนื้อหาครบทั้ง ๓ ประเภทของวัฒนธรรมพื้นบ้าน

สำหรับข้อเท็จจริงของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น สถาบันที่สอนทางสายวิทยาศาสตร์ มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านน้อยกว่าสถาบันที่เปิดสอนทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะสถาบันที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคและมีวิทยาเขตมากกว่า ๑ แห่ง มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากกว่าสถาบันที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นทุกสถาบันมีความเห็นพ้องต้องกันหมด ใต้กิจกรรมทางวัฒนธรรมทั้งหลาย สร้างให้คนรักหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมและร่วมมือกันอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป นิสิตนักศึกษาจึงนิยมการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีตามเทศกาลอยู่เป็นประจำ แต่ยังคงเห็นว่ากิจกรรมต่างๆ นั้น ยังไม่สมบูรณ์เหมาะสมตามวัฒนธรรมประเพณี ควรให้มีการปรับปรุง ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีจะมีนิสิตนักศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมกันเป็นจำนวนมากทุกสถาบัน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะมีอาจารย์สอนร่วมกับนิสิตนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีสื่อมวลชนในท้องถิ่นเผยแพร่ข่าวให้ แต่ผู้บริหารของสถาบันนิสิตนักศึกษามีความเห็นว่ายังให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนในกิจกรรมทางด้านนี้น้อย งบประมาณที่ผู้บริหารแบ่งให้กับชุมนุมหรือชมรมเพื่อใช้ในกิจกรรมจึงน้อยตามไปด้วย

ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาต่อการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน พบว่า

- ก. ทุกสถาบันนิยมการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน มาบรรยายและสาธิต
- ข. นิสิตนักศึกษาสนใจการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอน
- ค. นิสิตนักศึกษาประสงค์ที่จะได้ไปชมการแสดงหรือการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีการจัดขึ้นนอกสถาบันทั้งที่ดำเนินการโดย ภาครัฐบาล หรือภาคเอกชน
- ง. นิสิตนักศึกษามีความเห็น ว่า ผู้ที่สอนวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านควรจบการศึกษาทางด้านคติชนวิทยา หรือไทยคดีศึกษามาโดยตรง
- จ. นิสิตนักศึกษา ประสงค์ที่จะให้สถาบันสนับสนุนและเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นบ้านให้ออกสู่ชุมชนในชั้นของการปฏิบัติ

ฉ. นิสิตนักศึกษาประสงค์ที่จะได้รับประสบการณ์ตรงจากการออกปฏิบัติการในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ช. นิสิตนักศึกษาประสงค์ที่จะให้สถาบัน จัดวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นวิชาบังคับพื้นฐานและเปิดสอนวิชาเอกให้เพิ่มมากขึ้น

ซ. เมื่อมีการจัดสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน นิสิตนักศึกษาประสงค์ที่จะได้เข้าร่วมฟัง หรือได้รับทราบผลของการประชุมสัมมนา

ข้อเสนอแนะ

๑. สถาบันอุดมศึกษาที่จะผลิตบัณฑิตออกมารับใช้สังคม ไม่ว่าจะทางสายวิทยาศาสตร์หรือสายสังคมศาสตร์ ควรให้ทุกคนได้เรียนวิชาพื้นฐานทางวัฒนธรรมพื้นบ้านทุกคณะวิชา

๒. ควรจัดรายวิชาเอกวิชาโท ทางวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ชัดเจนในสาระ เนื้อหา และปรากฏอยู่ในคณะวิชาที่เหมาะสม

๓. ควรจัดรายวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นวิชาเลือกทั่วไปด้วย

๔. ควรให้ผู้บริหารในสถาบันสนใจและสนับสนุน การจัดกิจกรรม ตลอดจนงบประมาณ และการส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุมหรือชมรม ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

๕. ควรให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้มีโอกาสพบกับประสบการณ์ตรงในการออกปฏิบัติการภาคสนามเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล

๖. ควรให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านจากอาจารย์ที่จบวิชาค่านนี้โดยตรง

๗. ควรส่งเสริม ประสานและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบัน

และภาคเอกชน

๘. ควรส่งเสริมและจัดให้มีหอวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา

๙. ควรเปิดโอกาสและสร้างโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้ร่วมกันทำงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านตาม โอกาสอันควร

Thesis Title A STUDY OF FOLKLORE IN INSTITUTIONS OF HIGHER
EDUCATION

Name Mr.Sujarit Boapim

Thesis Advisor Assoc. Prof. Dr.Ponchulee Archavaumrung

Department Higher Education

Academic Year 1986

ABSTRACT

Purpose of the study

1. To survey and examine the colleges' curricula regarding folklore courses.
2. To compare the numbers and credits of folklore courses as basic courses on general education area and major courses.
3. To survey the folklore activity operations in the colleges including the college students' opinions toward folklore courses offering and folklore activities provided by the colleges.

Procedure

For this research, the descriptive research method was implemented. The data were collected from the colleges' curriculum documents and the 3,338 senior students of 1985 from 11 universities. The respondents were asked to answer to the questionnaires which were composed of (1) general information of folklore activity operations in the colleges, (2) the opinions toward the folklore courses offering and the folklore activities provided by the colleges.

Research Findings

This study found that the Institutions of Higher Education offering courses in Social Sciences and Humanities have more core course relating to Folklore than institutions teaching only in the field of Sciences. Comparatively, the single field program in Science did not offer courses on folklore as major courses, but the single field program in Humanities offered many major courses in folklore. However,

the Faculty of Social Science or Humanities of a double field program offered major courses in folklore which consisted of three types of folklore.

As for the folklore activity operations, the research found that the single field program in Science provided less folklore activities than the single field program in Humanities. The multi-campus Universities up-country operated more folklore activities than the colleges or universities in the metropolis. The respondents of all universities perceived that all folklore activities generated an affection in cultural inheritance; therefore, the folklore activities during the national festivals are very popular among the college students. Nevertheless, the folklore activities need to be improved. Generally, college professors and local mass media support the student activities. But the college administrators revealed the negligence of folklore activities; consequently, the moral support and budget allocation to any college folklore clubs were so small.

The respondents' opinions toward folklore courses offering and folklore activities are as follows;

- a. The folklore specialist invitation for lectures or demonstrations is very popular on every campus.
- b. The college students are interested in teaching aids and audio-visual aids.
- c. Attending the folklore performance outside the campus are expected by the college students.
- d. The folklore instructor should earn his degree with major in folklore.
- e. The college students expect that the college should bring the folklore activities to the community.
- f. The college students need to get their direct experience in a field study.
- g. More majors and basic requirements in folklore area are needed.
- h. The college students need attending seminars or studying reports on folklore.

Recommendation

1. The folklore subjects should be basic required courses for all students in both Science and Humanities areas.
 2. The courses for a major and minor in folklore should be well-organized in a suitable faculty.
 3. The folklore courses should be also offered as general electives.
 4. The college administrators should pay more attention and money for folklore activities including folklore club establishment.
 5. Direct experience and field study should be provided for one who takes folklore courses.
 6. A folklore instructor should earn his degree with major in folklore area.
 7. The cooperation between the colleges and private sectors for supporting folklore activities should be promoted.
 8. The cultural displaying center should be installed in every college and university.
 9. Providing an opportunity for the college students to conduct a research or attend a seminar on folklore area is needed.
-

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยเป็นหนี้บุญคุณทางวิชาการ จากบรรดาคณาจารย์ ในภาควิชา
อุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่าน รศ.ดร.พรชูดิ
อาชวอำรุง ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ให้แรงกายและแรงใจแก่ผู้ทำวิจัยเป็นที่สุด ผู้วิจัย
จึงขอจารึกนามไว้ด้วยความซาบซึ้งในบุญคุณครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และท่าน รศ.ดร. วัลลภา
เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้ซึ่งเป็นผู้ที่ควรแก่การสรรเสริญคู่กัน ตลอดจนท่าน ผศ. ดร. ประกอบ
คุปรัตน์ หัวหน้าภาควิชาอุดมศึกษา ผู้เป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ ได้ให้กำลังใจและให้
ข้อเสนอแนะวิทยานิพนธ์ เยี่ยงครูผู้เมตตาธรรม

สำหรับบุคคลภายนอกที่ควรแก่การขอบพระคุณ ในการช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จเป็นรูปเล่มด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอจารึกนามไว้ ณ ที่นี้

รศ.ดร. ญัฐพงษ์ เจริญพิทย ดร.สุรพล บัวพิมพ์ อาจารย์สุมาลย์ เรืองเดช
คุณอุไรวรรณ พัดจันทร์หอม คุณชอทิพย์ เรืองเวช คุณพิพัฒน์ ชำเกตุ คุณศุภกิจ ภูเกษมวรารังกูร
คุณกฤษณา เอนกบุญญาภิรมย์ คุณเขวิมล ทวีวิภาต และคุณอนุชา หลงรัก

สุจริต บัวพิมพ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
รายการตารางประกอบ.....	ญ

บทที่

๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
คำถามในการวิจัย.....	๔
ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
๒ บรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
ลักษณะขอบข่ายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	๘
ความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	๑๔
ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	๑๕
รูปแบบของวัฒนธรรมพื้นบ้าน	๑๘
บทบาทและหน้าที่ของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	๑๙
บทบาทของวัฒนธรรมพื้นบ้านท้องถิ่น.....	๒๑
รู้จักกับหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม.....	๒๒

๓	วิธีดำเนินการวิจัย.....	๒๖
	ประชากรและตัวอย่าง	๒๖
	การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย.....	๒๘
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๒๙
	วิธีดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๑
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๓๒
๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๓๓
	ตอนที่ ๑ ข้อมูลจากการศึกษาหลักสูตร	๓๓
	ตอนที่ ๒ ข้อมูลจากการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างของหลักสูตร ..	๔๗
	ตอนที่ ๓ จากแบบสอบถามเพื่อการศึกษาการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมพื้นบ้านและความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาต่อการเรียน การสอนและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน	๔๘
๕	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ.....	๗๓
	สรุปผลการวิจัย.....	๗๕
	อภิปรายผล.....	๘๐
	ขอเสนอแนะ.....	๘๔
	บรรณานุกรม.....	๘๗
	ภาคผนวก	๙๐
	ตารางกำหนดตัวอย่างประชากร	๙๑
	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	๙๓
	หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	๙๔
	แบบสอบถาม.....	๙๕
	ค่าความแปรปรวน.....	๑๐๘
	คำขวัญเลิศคุณិត คำความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๑ สถาบัน.....	๑๑๑
	ประวัติผู้เขียน.....	๒๗๐

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑ จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับกลับคืน... .. .	๓๐
๒ รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตวิชาพื้นฐาน วิชาเอก ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม พื้นบ้าน... .. .	๓๔
๓ เปรียบเทียบคณะ รายวิชาพื้นฐาน วิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน.	๔๗
๔ การจัดกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน... .. .	๕๐
๕ ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาต่อการ เรียนการสอนและการ จัดกิจกรรม... .	๕๕

รายการตารางประกอบภาคผนวก

๖ ตารางสำหรับกำหนดขนาดตัวอย่างจากประชากร... .. .	๕๑
๗ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ...	๑๑๑
๘ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์... .. .	๑๑๗
๙ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยมหิดล... .. .	๑๒๓
๑๐ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์..	๑๒๕
๑๑ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยศิลปากร... .. .	๑๓๕
๑๒ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๑๔๑
๑๓ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น... .. .	๑๔๗
๑๔ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่... .. .	๑๕๓
๑๕ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.	๑๕๘
๑๖ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า	๑๖๔
๑๗ การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของ สถาบันเทคโนโลยีการ เกษตร.	๑๗๐
๑๘ ถกถามติเห็นต่อการ เรียนการสอนและการ จัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน ของนิสิตนักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย... .. .	๑๗๖
๑๙ ความคิดเห็นต่อการ เรียนการสอนและการ จัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน ของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์... .. .	๑๘๕

